

РОЛЬ СІМ'Ї В ЦІННІСНІЙ ПІДТРИМЦІ ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Умови сімейного спілкування створюють усі можливості для забезпечення дорослими екологічного супроводу процесу саморозвитку дитини, зі збереженням при цьому права дитини відстоювати власну індивідуальність. Важливу роль у цьому супроводі відіграє ціннісна підтримка дитини в сім'ї. Допомагаючи дитині розвивати свою особистість, збагачувати свою культуру, знаходити способи самореалізації та самовдосконалення, ціннісна підтримка сприяє формуванню у дитини базових гуманістичних цінностей, таких як повага до життя, любов, співчуття, справедливість, миролюбність, толерантність, громадянськість тощо. Особливого значення ціннісна підтримка набуває в різного роду екстремальних чи кризових ситуаціях в житті дитини, та особливо в умовах війни.

Основними принципами ціннісної підтримки дитини в сім'ї є індивідуальний підхід до її потреб та особливостей, повага до її прав, інтересів, почуттів та думок; створення атмосфери довіри, прийняття, сприяння та заохочення; надання дитині можливостей для самовираження, самостійності та самоконтролю; залучення дитини до спільної діяльності з батьками та іншими членами сім'ї; навчання дитини конструктивних способів розв'язання проблем та конфліктних ситуацій; захист дитини від надмірної інформації про воєнну ситуацію та насильства; забезпечення дитини медичною, психологічною та соціальною допомогою за потреби.

Кожна травмуюча ситуація сприймається і переживається дитиною по-своєму, потребуючи концентрації її як внутрішніх, так і зовнішніх зусиль.

Роль сім'ї у ціннісній підтримці дитини в умовах війни - це бути для дитини найближчими, найріднішими, найнадійнішими та найважливішими людьми в її житті; бути для дитини джерелом позитивних емоцій, опори, захисту та стабільності; бути для дитини прикладом гідної, моральної, відповідальної та мудрої поведінки; бути одночасно партнерами, помічниками, наставниками та друзями; співтворцями життєвого шляху дитини, її мрій та цілей. Дитина повністю залежить від свого емоційного стану. Пережиті дитиною ті чи інші травмуючі новини, події сприяють втраті емоційної та життєвої рівноваги. Порушення емоційної гармонії викликає у подальшому різного рівня відхилення у розвитку особистості. Лише емоційно самодостатня дитина здатна концентрувати увагу на змістовому наповненні нової діяльності, здатна до позитивної самореалізації. Завданням дорослого є допомогти дитині в усвідомленні своєї індивідуальності, своїх здібностей та можливостей, що стане для дитини внутрішнім ресурсом для важливих кроків на шляху саморозвитку. Дорослий лише допомагає дитині робити початкові кроки.

Аналізуючи ефективність ціннісної підтримки дитини в сім'ї потрібно брати до уваги реальні показники рівня усвідомлення батьками потенціалу власної відповідальності за гармонійний та повноцінний розвиток дитини де вирішальну роль відіграють ціннісні орієнтації батьків у вихованні дитини; рівень обізнаності батьків із закономірностями розвитку дитини; готовність та здатність будувати свої взаємини з дитиною у форматі суб'єкт-суб'єктних, партнерських взаємин. Володіння дорослими такими особистісними рисами як емпатія, співчуття, терпимість, любов, турботу, здатність до розуміння та поваги, гнучкість, дотримання батьками принципів позитивного батьківства допомагає створити безпечне та стабільне середовище для дитини, незалежно від зовнішнього хаосу або стресу, краще розуміти емоційний стан дитини та надавати їй потрібну психологічну підтримку, допомагає дитині формувати здорову самооцінку, соціальні навички і впоратися з труднощами. Серед основних проблем сучасної сім'ї, що гальмують ефективність процесу надання ціннісної підтримки дитині є недостатній рівень психолого-педагогічної культури, низький рівень культури мовленнєвого спілкування, слабка розвиненість системи партнерської взаємодії, проблемний емоційний клімат у родині.

Сім'ї, які виховують дітей в умовах війни, які переживають воєнний стрес, травму, страх, невпевненість та інші негативні емоції, потребують комплексної та своєчасної допомоги від держави та інших організацій, щоб бути здатними на якісну ціннісну підтримку дітей. Професійна психологічна підтримка допоможе їм подолати стрес в умовах війни, адаптуватися до нових обставин, зберегти внутрішнє почуття безпеки, довіри, самоповаги та оптимізму, що у свою чергу сприятиме захисту прав та інтересів дитини, а також її гармонійному розвитку та благополуччю. Особливої уваги потребує питання роботи з сім'ями, що включатиме в себе такі аспекти, як сімейне виховання, підвищення медико-психологічної культури дорослих. Робота у цьому напрямку має будуватись на принципах співпраці, взаєморозуміння та професійного діалогу у взаємодії сімей, психолого-педагогічної та медичної служб.

Ціннісна підтримка дитини в сім'ї в умовах війни – це актуальна та складна проблема, яка потребує комплексного та системного підходу. Для розробки та реалізації ефективних стратегій ціннісної підтримки дитини в сім'ї в умовах війни може бути корисним зарубіжний досвід, особливо досвід Ізраїлю який в цьому питанні є одним з найбагатших та найефективніших у світовому масштабі.